

IKKE OK: «Hærverk #3: Yes/No» ble aldri vist på Forsvarsmuseet. Kunstneren bak, Morten Traavik, sier han ble fortalt at verket ikke harmonerte med Forsvarets verdier. Noe direktøren for Forsvarsmuseet i dag stiller seg uforstående til. Stridsvognene ble til slutt vist utenfor Operaen i Oslo, etter at Traavik hadde funnet finansiering fra andre kilder.

FOTO: GORM K. GAARE

Forsvarets første og eneste

Planen var å invitere en ny kunstner hvert år frem mot grunnlovsjubileet. Men så kom Morten Traavik, og Forsvaret gjorde retrett.

TONJE AURSLAND
LARS HOLGER URSIN
HALVOR RIPEGUTU
tonje.aursland@bt.no

I en rapport fra Kulturrådet går både kunstneren og utstillingslederen som hyret ham hardt ut mot forsvarsledelsen.

– Da jeg tok fatt på året som forsvarskunstner, var jeg faktisk ordentlig innstilt på å like Forsvaret, sier bergenskunstneren Morten Traavik, som selv hadde siviltjeneste ved et teater i Finnmark.

I 2010 ble han landets første forsvarskunstner. Ordningen ble innført blant annet for å få mer debatt om Forsvaret. Traavik fikk fritt mandat og kunne boltre seg

i Forsvarsmuseets magasiner. Planen var å ansette en ny kunstner hvert år frem til 2014. Men slik ble det ikke.

– I utgangspunktet syntes jeg det var friskt av Forsvaret. Oppdraget passet også godt inn i mitt overordnede prosjekt: Å utvide kunstsonen til samfunnet for øvrig. Og jeg var spent på å møte den maskuline militærkulturen, sier kunstneren.

– Men i virkeligheten ble det veldig lite *Full Metal Jacket* og veldig mye engstelig kakling, sier Traavik.

Det var den daværende utstillingslederen ved Forsvarsmuseet, Inger Astri Kobbevik, som engasjerte ham.

– Man trengte en kunstner

som var sterk, som turde å ytre seg og var vant til å jobbe under vanskelige forhold. Traavik var midt i blinken, sier hun.

– Tenkte du aldri at han kunne bli for sterk kost?

– Jo. Hadde jeg hatt lengre fartstid i Forsvaret, ville jeg sikkert ikke ringt ham, sier hun.

Skar seg fra start

Morten Traaviks første prosjekt som forsvarskunstner var «Honest John (Let's be honest)», en 8 meter lang rakett fra den kalde krigen, iført et kjempe kondom.

– De pensjonerte offiserene syntes verket var en skandale og ville få raketten fjernet. Det var en reaksjon jeg for så vidt hadde reg-

net med. Det som overrasket meg, var hvordan selve forsvarsledelsen taklet det.

Ifølge en rapport fra Norsk Kulturråd ble Forsvarsmuseets direktør, Runar Gjerald, kalt inn på teppet og fikk en reprimande av forsvarssjef Harald Sunde.

– Det ble litt Monty Python da Gjerald kom løpende ut på gårdsplassen der vi jobbet. Jeg fikk beskjed om å flytte den ett tonn tunge raketten en halv meter fordi Forsvarssjefen kunne se den fra kontorvinduets sitt.

– Forsto du ikke at kondomraketten kunne være provoserende?

– Nei, jeg synes det var rart at de reagerte slik. Det er et

paradoks at de bruker sin makt for å stoppe ytringer de er uenige i, samtidig som de bruker milliarder av kroner årlig på å innføre frihet og demokrati i for eksempel Afghanistan.

Tatt ned før fint besøk

«Honest John» var et av de mest fotograferte objektene på Akershus festning, men da det ble klart at Russlands president skulle komme på besøk, ble den fjernet.

– Det ble gjort uten å konsultere meg. Antagelig var de reddet for at den skulle fornærme presidenten, sier Traavik, som syntes samarbeidet med Forsvaret ble vanskelig etterpå.

De neste kunstprosjektene hans, tre dekorerte stridsvogner, ble aldri vist.

– Beskjeden jeg fikk var at de ikke var forenlige med For-

|| Veldig lite
Full Metal Jacket
og veldig mye
engstelig kakling

MORTEN TRAAVIK